

„A HOLD FIAINAK TÖRTÉNETE”

Könyvismertető

Aradi Éva: „Egy szkíta nép: a kusánok”
Hun-Idea Kiadó, 2008.

Aradi Éva 2005-ben, szintén a *Hun-Idea* kiadásában megjelent, a „*Hunok Indiában*” című könyvében a heftalitákról, azaz a fehér hunokról írt. Most megjelent könyvében a heftaliták részbeni elődeit, a kusánokat mutatja be. Ez a nép az időszámítás előtti

Aradi Éva

második században megjelent jüecsi törzsszövetségből jött létre, és időszámításunk kezdetétől mintegy háromszáz évig uralkodott a mostani Afganisztán, Kelet-Írán, Pakisztán területén és India északi felén, sőt a Kusán Birodalomnak adót fizetett Korezm, és a mai Hszinkiang kínai tartomány – az uigur terület – akkori híres városai: Khotan és Kasgár is. Legjelentősebb királyuk: **Kaniska** uralkodása alatt a Kusán Birodalom mind területét, mind jelentőségét tekintve a Római és a Pártus Birodalommal vetekedett. Az ősi Selyemút egyik legfontosabb szakaszát: a Baktrián átmenő és délre elágazó részét ellenőrizték, ezáltal jelentős adót és vámot szedtek a karavánoktól. Ez a bevétel felvirágoztatta nemcsak közvetlenül a kusán nemzetséget, de a birodalom területén élő országrészeket, így az ókori Indiát is. A Selyemúton nemcsak az áruk közvetítése zajlott, hanem a kusán uralkodók, elsősorban Kaniska a buddhizmus belső- és kelet-ázsiai terjesztését, a Tan megerősítését támogatták. A kusánok mind kultúrájukban, mind művészetükben marandó, az egész térségre ható alkotásokat teremtettek. Az ő uralmuk idején erősödött meg és tovább bővült az úgynevezett **ghandárai** művészet, Buddha és a buddhista szentek sajátos, görögös ábrázolása. De igazi, saját művészetük az észak-indiai **mathurai** szobrászat és építészet lett. Itt, a Belső-Ázsiából hozott ábrázolásmódjukat, jelképeiket ügyesen ötvözték a helyi, indiai elemekkel. Egyik ilyen, a mathurai művészetet markánsan jellemző szobor, Aradi Éva könyvének címlapján lát-

ható; ez a birodalmat kialakító területszerző nagykirályt: **Vima Kadfiszest** ábrázolja. A király oroszlanos trónon ül, sajnos lefejezve. A muzulmán hódítók általában megcsonkították az Észak-Indiában létrejött, embert ábrázoló alkotásokat, mivel a mohamedán

vallás tiltja az emberábrázolást. A szobor fejét, a többi kusán uralkodó szobrának fejével együtt, sajnos nem találták meg a régészek. De még így is erőt sugároz a széles vállú, masszív alak, nagy nemez csizmában és övvel összefogott, valószínűleg posztóból készült kaftánban, jellegzetes belső-ázsiai öltözékükben. Mindig így ábrázolták őket, még a méltán híres kusán érméken is. Ezek elsősorban a mai Afganisztán és Pakisztán területén kerültek elő nagy mennyiségben. A kusánok mind szobraikon, mind érméken hagyományos öltözékükben szerepelnek, így akarták kihangsúlyozni, hogy mások, mint a meghódított népek, azaz ők az urak, a hódítók.

Ugyanígy, bár átvették a meghódított területek szinte összes hitvilágát: a görög istenségeket, a zoroaszterizmust, a buddhizmust és a hinduizmus sívaita ágát, valójában megőrizték ősi természet-vallásukat, melyben a Napistennek és a Földanyának hódoltak. Ezek a láthatatlan egy Isten földi megnyilvánulásai, férfi és női principiumai voltak hitük szerint. A Hold tisztelete is kiemelkedő, hiszen a Hold fiainak tartották magukat, erről tanoskodik legnagyobb királyuk egyik érméjén a **Kaniska Csandana** felirat, mely azt jelenti, hogy **Kaniska: a Hold fia**. Atila hun népe a Naptól

eredeztette magát, míg a honfoglaló magyarság törzsei mindkettőtől, ezért szerepelt ősi zászlóikon felváltva a piros és ezüst sáv, annyi, ahány törzsből a szövetség állt.

Eredeti nyelvük és írásuk máig még megfejtetlen, pedig az Oxusz völgyében találtak köfeliratokat a régészek, melyeket valószínűleg a kusánok véstek. Később átvették a perzsa nyelv baktriai dialektusát görög írással, majd, elsősorban Kaniska uralkodásától kezdve, a szanszkrit nyelvet bráhmí írással és a prákrit nyelvet kharosthi írással.

Aradi Éva, mint előző könyvében, most is eredeti forrásműveket, vagy ezeket feldolgozó, elsősorban indiai, angol, orosz történészek és régészek munkáit használta, hozzátevé saját megállapításait, melyeket igyekezett bizonyítani. Segítségére volt a könyvben sokszor hivatkozott két kiváló angol kusán kutató: **Joe Cribb** és **Robert Bracey**, a British Múzeum érmeosztályának vezetője és munkatársa.

Aradi Éva feltett szándéka, hogy azokról a szkíta eredetű népekről kutasson és írjon, akik mind Belső-Ázsiára, mind Indiára hatottak, és a magyarság őseivel, vagy roko-

naival is kapcsolatba hozhatók. Így a **szakák-ról és indoszkítákról** tervezi következő kötetét. Ezek leszarmazottai és alkotásuk nyomai megtalálhatók **Kazakisztánban** és India nyugati részén, elsősorban a mai **Gudzarat** tartományban.

A szerző könyve hiánypótló, mivel összefoglaló munka erről, a magyarsággal a heftalitákon keresztül rokonítható népről még nem készült hazánkban

A kusánok történetének bemutatása nélkül nem lenne teljes a belső-ázsiai népekről alkotott ismeretünk. A Szerk.

Hercegnök kapuív alatt. Elefántcsont-faragás Bégrámból, a II. századból (a kábüli Régészeti Múzeum gyűjteményéből, feltehetően megsemmisült)